

оцінюванні діяльності комерційних банків необхідно використовувати як кількісні, так і якісні показники, що потребує застосування експертних оцінок, а це в свою чергу, має суб'єктивний характер.

Деякі автори вважають, що вітчизняним експертам необхідно спиратися на досвід зарубіжних авторів у цій сфері, проте на нашу думку, він носить обмежений характер в національній економіці, тому що функціонування банків вітчизняних та зарубіжних дещо відрізняється – різна законодавча база, політичний та економічний стан тощо.

Отже, тема рейтингових оцінок діяльності банків є актуальною та багатогранною. Рейтинги комерційних банків є індикаторами їх ефективності та надійності, проте вони мають свої недоліки та переваги. Це говорить про те, що вони вимагають подальших удосконалень та доопрацювань.

Список літератури: 1. Вільна енциклопедія Вікіпедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Рейтинг>. - Назва з домашньої сторінки Інтернету; 2. *Батковський В. А.* Рейтингова оцінка діяльності банків / В. А. Батковський // *Фінанси України*. – 2004.– № 5. – С. 145–150.

О.П. Соболева, канд. екон. наук, завідувач кафедри економічної теорії Харківського інституту банківської справи УБС НБУ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНА ОСНОВА МОНЕТАРНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

В умовах ринкової економіки поточні завдання економічної політики держави обумовлені необхідністю досягнення певних темпів економічного зростання, існуючими рівнями інфляції та безробіття, станом платіжного балансу. Ці макроекономічні показники є взаємопов'язаними, а їх оптимальний стан значною мірою залежить від ступеня ефективності фінансово-кредитної системи в якій центральний банк є ключовою ланкою. Адже саме грошово-кредитні інструменти є абсолютно адекватними для регулювання макроекономічних процесів в ринковій економіці і саме центральний банк

покликаний сприяти підтримці цінової стабільності як контексту сталого розвитку національної економіки.

З переходом до відкритої ринкової економіки і посиленням впливів глобалізації, яка посилює прояви нейтральності національної макроекономічної політики, перед Україною досить гостро постала проблема інституціональної організації статусу Національного банку, визначення впливу ступеня його незалежності на показники національної економіки та удосконалення правових засад його діяльності, адже досвід розвитку багатьох країн світу дозволяє зробити висновок про те, що ступінь залежності центробанку виступає безпосереднім чинником прийняття монетарних рішень, формування і реалізації монетарної політики і корелюється з інфляцією, а динаміка макроекономічних показників похідна від управлінських рішень.

Як зарубіжні [6,7,8,9,10,11,12], так і українські економісти [2,3,4,5] досліджують питання незалежності центрального банку та її впливу на економіку у дослідженнях значна увага приділяється розробці кількісних методів оцінки незалежності центробанку, зокрема були запропоновані індекс Цукермана, GMT-індекс та коефіцієнт стабільності керівництва центрального банку.

Методологічні підходи дослідження ступені незалежності центральних банків, її кількісної оцінки та впливу на макроекономічні показники поступово набули розвитку в роботах ряду вчених.

Зокрема, Р.Бурдекін і М.Вохар на основі аналізу 1960-1985 рр. дослідили взаємозв'язок між незалежністю центральних банків і динамікою інфляції і дійшли висновку, що існує суттєвий зв'язок між автономією центробанку і можливістю для уряду залучати монетарне фінансування дефіциту держбюджету; у країнах з найбільш незалежними центральними банками спостерігались нижчі рівні інфляції і фінансування бюджетних дефіцитів за рахунок сеньйоражу, а боротьба з інфляцією не потребувала застосування важелів анти циклічної політики.

В.Гріллі, Д.Масціандро, Т.Табелліні розробили GMT – індекс, який

складається з 15 елементів, які об'єднані у 5 груп: політичний порядок призначення керівництва, взаємовідносини з урядом, конституційне завдання, монетарне фінансування бюджетного дефіциту, монетарні інструменти, а також два підіндекси, що відображають політичну і економічну незалежність центробанку і враховують декілька змінних. Регресійна модель, яка була побудована на основі розрахункового індексу, виявила статистично значиму залежність між рівнем незалежності органів грошової влади і рівнем інфляції. При цьому було досягнуто висновку, що незалежність центробанку суттєво не кореспондує з динамікою реального ВВП. Це може свідчити про нейтральність грошей у довгостроковому періоді і неможливість інститутів грошово-кредитної політики безпосередньо ефективно стимулювати виробництво та зайнятість.

А.Цукерман, С.Веббі, Б.Неяпті, дослідивши діяльність центральних банків семи десяти двох як розвинутих, так і таких, що розвиваються країн, дійшли висновку, що суттєва і чітка статистична залежність між рівнем автономії центральних банків та інфляцією підтверджується лише щодо розвинених країн, причому може існувати істотна різниця між юридично встановленим становищем центрального банку і його фактичною незалежністю. Тому було запропоновано доповнити аналіз розрахунком індексів зміни керівництва і незалежності центральних банків на основі опитування.

М.Аньядайком-Дайнсом було визначено, що навіть у країнах третього світу існує кореляція між автономією органів грошової влади і інфляцією, коли валютний курс є плаваючим, а не фіксованим.

Т.Лайбеком було виявлено, що в пострадянських транзитивних економіках з одного боку простежується зв'язок між змінами рівня незалежності центробанків і динамікою показників інфляції, а з іншого – недостатня автономія центробанків на початковому етапі трансформації не тільки сприяла гіперінфляції, але й опосередковано негативно впливала на динаміку ВВП, тобто простежувалась залежність між статусом монетарних інститутів і динамікою ВВП. Це свідчить про особливу важливість статусу

центробанків для розвитку перехідної економіки, забезпечення сталого економічного росту і зайнятості.

В цілому, динаміка GMT-індексу та індексу Цукермана для Національного Банку України демонстрували їх зростання відповідно до зміни законодавства щодо статусу НБУ і корелювали з позитивною динамікою макроекономічних показників. Та обставина, що найбільшій автономії НБУ набув із прийняттям Закону України "Про Національний банк України"[1] у 1999 році, а позитивна динаміка показників ВВП і, особливо, інфляції почала простежуватись раніше, свідчить скоріш про особливості наслідків впливів монетарних інститутів на транзитивну економіку, ніж про невисокий рівень зв'язку між автономією центробанку і динамікою макроекономічних показників. Більш того, ця обставина веде до висновку, що національна економіка істотно залежить від інституціональних чинників, які формують напрямок політики НБУ, а також від рішень які лежать поза межами безпосередньо монетарної політики. На відміну від країн з розвинутою ринковою економікою, де реальні взаємозв'язки центральних банків і урядів відпрацьовані і не мають неформальних аспектів та розходжень із юридично встановленими, виключена політизація діяльності монетарних органів, в Україні ці відхилення між юридичним і фактичним статусом є суттєвими. Тому поки що суб'єктивний фактор та політична воля залишаються важливими чинниками, що впливають на всю національну економіку.

Список літератури: 1. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. // Відомості Верховної Ради України від 1999 р., № 29, ст.238 - 1999. 2. Козюк В. Незалежність центральних банків у світі макроекономічного аналізу глобалізаційних процесів. // Вісник НБУ.- 2004-№7- С.24-28. 3. Огорілко Ю.М. Правові аспекти незалежності центрального банку, як необхідної умови проведення ефективної грошово-кредитної політики / Ю.М. Огорілко // Правовий вісник УАБС. – 2011. – № 1. 4. Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України : монографія / О. І. Петрик // Київ : УБС НБУ, 2008. 5.Сліпченко Т.О. Незалежність центрального банку в системі факторів фінансової стабільності / Т.О. Сліпченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2012. – № 1 (т. 2). 6.Amirul Ahsan, Michael T. Skully and J. Wickramanayake (2006). Determinants of Central Bank Independence and Governance: Problems and Policy Implications, Journal of Administration and Governance, Vol. 1, pp. 47-67; 7.Cukierman A., Webb S.B. and B. Neyapti (1992). Measuring the Independence of Central Banks and Its Effect on Policy Outcomes, The World Bank Economic Review 6, 353-98. 8. Alesina A. Central Bank Independence and Macroeconomic Performance: Some Comparative Evidence / Alesina A., Summers L. // Journal of Money, Credit and Banking. – 1993. – Vol. 25, № 2. 9. Cukierman A. Central Bank Independence and Monetary Policymaking Institutions: Past, Present and Future / A. Cukierman // Central Bank of Chile : Working Paper № 360. – 2006. 10. Dumiter F.C. The correlation between central bank independence and inflation in developed and emerging countries / F. Dumiter // Western University of Arad, Romania. – 2011. 11. Laurens B.J. Central Bank Independence, Accountability and Transparency –

К. Шимпф, канд. екон. наук, Магдебургский университет, Магдебург, ФРГ

Т.О. Кобєлева, канд. екон. наук, , доц., НТУ «ХПИ», м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В СУЧАСНИХ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Корпоративне управління сучасного комерційного банку і його відповідність світовим стандартам впливає на можливості взаємодії зі світовим банківським ринком, що безпосередньо позитивно пов'язано з удосконаленням рівня надання банківських послуг населенню. У зв'язку з цим у всьому світі інтерес до проблеми корпоративного управління комерційними банками останнім часом безперервно зростає.

Сучасна світова банківська система знаходиться в постійному розвитку і удосконалюванні. Кожен комерційний банк постійно прагне до підвищення ефективності діяльності з метою зменшення витрат і одержання позитивних результатів. Для успішного керівництва банком необхідно своєчасно проводити корегування цілей, завдань і програми банку залежно від кон'юнктури ринку. Оперативна і своєчасна реакція на зміни в зовнішньому середовищі – запорука успішної роботи і можливості підвищення показників діяльності. Для забезпечення всіх цих функцій необхідно приділяти значну увагу організації управління банком та інституціональним особливостям керівництва.

Діяльність банківських установ залежить від методів керівництва, які зумовлені встановленою організаційною структурою. Особливості керівництва комерційними банками залежать від рівня і характеру розвитку економіки країни. Тому принципи інституціонального управління змінювались в залежності від розвитку економічної галузі діяльності країни. Від рівня організації банківської структури в країні, встановлення ієрархії управління